

Michela Murgia

ACCABADORA

แม่คนสุดท้าย

มิเชลา มูร์จา เขียน

นันทวรรณ ชาลุประเสธิฐ์ แปล

อ่านอิเล็กทรอนิกส์

Michela Murgia

Accabadora

© 2009, 2010 and 2014 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

Thai translation copyright © 2026 by Nuntawan Chanprasert

All rights reserved

แบ็คสูดก้าย

มิเคลลา มูร์จา เขียน

นันธวรรณ ชาญประเสริฐ แปล

ธารน้ำริน อังศุกรกุล ผู้จัดการสำนักพิมพ์

ศิวิม วงษ์ชื่น พิสูจน์อักษร

วีรพงษ์ สุนทรฉัตรวัฒน์ ตรวจทาน

วิลาวัณย์ โพธิ์ปี รูปเล่ม

นจรงค์ บุญประเสริฐ วาดภาพปก

เฉลิมพันธุ์ ปัญจมาพิรมย์ ออกแบบปก

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์อ่านอิตาลี, กรุงเทพมหานคร

พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม 2569

website: readingitaly.it e-mail: info@readingitaly.it

facebook | X | instagram: ReadingItaly

พิมพ์ที่ บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย บริษัท รีดดี ดิสทริบิวชั่น จำกัด

ISBN 978-616-94921-2-2

ราคา 300 บาท

หนังสือเล่มนี้ได้รับเงินสนับสนุนการแปลจากกระทรวงการต่างประเทศ
และความร่วมมือระหว่างประเทศของอิตาลี

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo per la traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione
Internazionale italiano.

แม่คนสุดท้าย

แด่ แม่
ทั้งสองคน

ฟิลลุส เด อานิมา¹

เป็นชื่อเรียกเด็กที่ถือกำเนิดสองครั้ง จากความยากจน
ของหญิงคนหนึ่ง และจากความไร้บุตรของหญิงอีกคน
การให้กำเนิดครั้งที่สองนั้น ได้บุตรสาวชื่อมาเรีย ลิสตรู ผู้เป็น
ดั่งผลอันงอกงามในบั้นปลายจิตวิญญาณของโบนาเรีย อัวร์ราย

เมื่อหญิงชราหยุดอยู่ใต้ต้นเลมอนเพื่อคุยกับอันนา
เตเรซา ลิสตรู ผู้เป็นแม่ของมาเรีย เด็กหญิงมีอายุ 6 ขวบ
เธอคือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นหลังเกิดสิ่งที่ควรเกิดสามครั้ง
พีๆ ของเธอเป็นสาวก้นหมดแล้ว เธอจึงเล่นอยู่บนพื้นดิน
คนเดียว ทำเค้กจากโคลนเคล้ากับมดตัวเป็นๆ ด้วยความ
พิถีพิถันของหญิงตัวน้อย มดขยับขาแดงเรื่ออยู่ในก้อนโคลน

¹ fillus de anima (พหูพจน์) ภาษาถิ่นชาร์ดิเนีย (ชาร์ดิเนียเป็นชื่อ
ภาษาอังกฤษที่รู้จักกันทั่วไป ชื่อภาษาอิตาลีคือ ชาร์เดญญา) แปล
ตามตัวได้ว่า “บุตรทางจิตวิญญาณ” การรับลูกของคนอื่นมาเลี้ยงเป็น
ธรรมเนียมปฏิบัติอันเก่าแก่ของผู้คนบนเกาะแห่งนี้ บ้างเพื่อช่วยเหลือ
ครอบครัวที่ยากจนกว่า หรือเด็กกำพร้า บ้างเพราะตนไม่มีลูก และแม้ว่า
จะไม่มีผลในทางกฎหมาย แต่สำหรับคนในชุมชนแล้ว ลูกที่รับมาเลี้ยงนั้น
เป็นทายาทโดยชอบธรรม และมีสิทธิ์ในมรดกเหมือนลูกแท้ๆ

พวกมันกำลังตายช้าๆ อยู่ใต้ทรายที่ใช้แทนน้ำตาล และดอกไม้ป่าที่เป็นสิ่งตกแต่งหน้าเค้ก กลางแดดร้อนรุนแรงในเดือนกรกฎาคมนั้น ขนมหุ่นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในมือเธอ งดงามอย่างที่บางครั้งความชั่วร้ายถึงดงามได้ เมื่อเด็กหญิงเงยหน้าขึ้นจากโคลน เธอเห็นป่า¹ โบนาเรีย อูร์รายยืนหันหลังให้ดวงอาทิตย์อยู่ข้างๆ เธอ นางยิ้ม สองมือทาบทาหน้าท้องพอมบาง อิ่มเอมด้วยสิ่งที่อันนา เตเรซา ลิสตรูเพิ่งยกให้ มาเรียจะเข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไรก็เพียงในเวลาต่อมา

เธอจากไปกับป่าโบนาเรียตั้งแต่วันนั้น มือข้างหนึ่งถือเค้กโคลน อีกข้างถือตะกร้าใส่ไข่สดกับไบพาร์สลีย์ ซึ่งเป็นของตอบแทนอันกระจอยร่อย

มาเรียยิ้มแม้จะรู้สึกได้ว่า ควรจะมีเหตุให้ร้องไห้ แต่เธอนึกไม่ออกว่ามันคืออะไร ขณะเดินห่างออกไปนั้น แม้แต่ความทรงจำเกี่ยวกับใบหน้าของแม่อีกก็เลือนหายไป ราวกับลืมนานไปแล้ว ตั้งแต่ในช่วงเวลาอันลึกลับที่ลูกสาวตัวน้อยตัดสินใจเองว่า ควรผสมสิ่งใดในโคลนที่จะทำเค้ก อย่างไรก็ตาม ตลอดหลายปีต่อมา เธอกลับจดจำท้องฟ้าร้อนระอุและเท้าของป่าโบนาเรียในรองเท้าแตะ ข้างหนึ่งโผล่ออกมาข้างหนึ่งผลุบเข้าไปใต้ชายกระโปรงดำ เป็นการเดินรำอันเงียบงัน ซึ่งขาทั้งสองข้างก้าวตามจังหวะแทบไม่ทัน

ป่าโบนาเรียยกเตียงให้เธอนอนคนเดียวในห้องที่เต็มไปด้วยนักบุญ ซึ่งล้วนแต่ใจร้าย มาเรียจึงได้เข้าใจว่า สวรรค์

¹ Tzia ภาษาถิ่นซาร์ดิเนีย มีความหมายเหมือนคำว่า ป้า/น้า/อา นอกจากนั้นยังใช้เรียกหญิงสูงอายุเพื่อแสดงความเคารพ

ไม่ใช่สถานที่สำหรับเด็ก เธอเฝ้ามองอยู่เงียบๆ สองคืน ส้มตา
เพ่งไปในความมืด เพื่อจะได้เห็นตอนที่น้ำตาไหลออกมาเป็น
เลือด และเกิดประกายแสงจากรศมีรอบศีรษะนักษัตร คิน
ที่สามเธอตกใจกลัวรูปพระหฤทัยศักดิ์สิทธิ์ที่มีนิ้วชี้ออกมา
และดูน่ากลัวด้วยสร้อยประคำหนักๆ สามเส้นบนหน้าอกซึ่ง
พระหฤทัยโชติช่วง เธอทนต่อไปไม่ได้ไหว จึงกรี๊ดร้องออกมา

ป่าโบนารีเปิดประตูเข้ามาภายในเวลาไม่ถึงหนึ่งนาที
นางเห็นมาเรียยืนอยู่ข้างผนังห้อง กอดหมอนขนสัตว์หยาบ
กระด้าง ซึ่งเธอเลือกให้เป็นสัตว์น้อยผู้พิทักษ์ จากนั้นนางมอง
รูปปั้นเลือดหยาดซึ่งดูเหมือนอยู่ใกล้เตียงมากกว่าที่เคย นาง
หยิบรูปปั้นนั้นมาสอดไว้ใต้แขน แล้วพามันออกไปโดยไม่พูด
อะไร วันต่อมาที่ใส่น้ำเสกซึ่งมีรูปนูนสูงของนักษัตรวิธาหักหาย
ไปจากตู้ใส่ถ้วยชามด้วยเหมือนกัน รวมทั้งลูกแกะของพระเจ้า
ซึ่งทำจากปูนปลาสเตอร์ ขนมันหยิกเหมือนสุนัขจรจัด และ
ดูร้ายเหมือนสิงโต ผ่านไประยะหนึ่งมาเรียถึงได้กลับมาสวด
วันทามารีย์ แต่สวดเบาๆ เพราะไม่อยากให้พระแม่มารีย์ได้ยิน
แล้วจึงจ้องกับคำภาวนานั้นในยามที่เราจะตาย อาเมน

บอกได้ยากว่าตอนนั้นป่าโบนารีอายุเท่าไร แต่วัย
ของนางหยุดนิ่งมานานหลายปีแล้ว ราวกับว่านางเคยตัดสิ้นใจ
แก่ลงอย่างฮวบฮาบ และตอนนี้ก็รอคอยอย่างใจเย็นให้เวลา
อันล่าช้าตามมาให้ทัน ส่วนมาเรียนั้นมาสู่กรรมมารดาของเธอ
ช้าเกินไป และชินกับการที่ครอบครัวคิดถึงเธอเป็นคนสุดท้าย
เพราะมีเรื่องให้คิดมากพอแล้ว แต่เมื่อมาอยู่ในบ้านของ

ผู้หญิงคนนี้เธอกลับเกิดความรู้สึกแปลกใหม่ว่า ตัวเองกลายเป็นคนสำคัญ ตอนเช้าเมื่อหันหลังให้ประตูแล้วเดินกอดหนังสือไปโรงเรียน เธอมั่นใจว่าหากหันกลับจะเห็นนางยืนมองเธอ โดยพึงกรอบประตูราวกับจะยับยั้งมือของเธอให้ได้

มาเรียไม่รู้หรอกว่า ในคำคืนปณิธิที่ไม่มีคามผิดบาปใดๆ ให้โทษเมื่อนอนไม่หลับ หญิงชราอยู่กับเธอนานกว่าตอนไหนๆ นางเข้าไปในห้องนอนของเธอเงียบๆ นั่งตรงปลายเตียง แล้วจ้องมองเธอในความมืด ในคำคืนเหล่านั้น เด็กหญิงผู้เชื่อว่า โบนาเรีย อูร์รายจะคิดถึงเธอเป็นคนแรกนอนหลับโดยที่ยังไม่รู้ถึงภาระของการมีอยู่เพียงหนึ่งเดียว

เพราะอะไรอันนา เตเรซาถึงยกลูกสาวคนสุดท้ายทิ้งให้หญิงชราคนนั้น คนในเมืองโซเรนีรู้ดีเกินไปด้วยซ้ำ อันนา เตเรซาไม่ฟังคำแนะนำของคนในครอบครัว จึงเลือกคู่ผิด และตลอด 15 ปีต่อมาก็เฝ้าบ่นไม่พอใจผู้ชายคนที่ได้แสดงให้เห็นว่าเก่งอยู่เรื่องเดียว นางชอบโอ้อวดความทุกข์กับบรรดาหญิงเพื่อนบ้านว่าผัวตนไม่รู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์แม้แต่ตอนตาย เขาน่าจะมีน้ำใจไปตายในสงคราม จะได้ทิ้งเงินบำนาญไว้ให้นาง ซิซินนิโอ ลิสตรูไม่เอาไหนจนเป็นทหารไม่ได้ และตายเปล่าอย่างโง่เขลาเช่นเดียวกับตอนมีชีวิต ถูกบดขยี้ได้รถแทรกเตอร์ราวกับเมล็ดงุ่นในเครื่องบิบองุ่น รถแทรกเตอร์คันนั้นเป็นของโบเรตตู อาร์เรซี ผู้ที่เขาเช่าที่ดินทำไร่เป็นครั้งคราว และจ่ายค่าเช่าโดยแบ่งปันผลผลิต อันนา เตเรซาลิสตรูกลายเป็นแม่ม่ายลูกสี่ จากที่ยากจนอยู่แล้วก็ยิ่งข้นแค้นนางบอกว่าตัวเองหัดต้มแม้กระทั่งเงาของหอยนางรม ตอนนั้นเมื่อ

ปาโบนาเรียขอมารียไปเป็นลูกแล้ว นางไม่อยากจะเชื่อเลยว่า
จะได้มันฝรั่งจากไร่ของตระกูลอูร์รายมาใส่ชุปถึงวันละสองหัว
หากต้องจ่ายค่ามันฝรั่งด้วยลูกก็ไม่เห็นจะเป็นไร เพราะนาง
ยังมีลูกอีกตั้งสามคน

ในทางกลับกัน ไม่มีใครเข้าใจเลยจริงๆ ว่า เพราะอะไร
ปาโบนาเรีย อูร์รายถึงรับลูกสาวคนอื่นไปเลี้ยงในวัยนั้น
ความเจ็บปวดด้วยาวดั่งเงาเมื่อหญิงชราอยู่กับเด็กน้อยเดินไป
ตามถนนด้วยกัน ทำให้เกิดเสียงซุบซิบบนม้านั่งของบรรดา
เพื่อนบ้าน บาอินซู เจ้าของร้านขายยาสูบ ชอบใจเมื่อได้รู้ว่า
แม้แต่คนร่ำคนรวยก็ต้องการอีกสองมือไปช่วยล้างกันเมื่อ
แก่ตัวลง แต่ลูซานา โลดิเน ลูกสาวคนโตของช่างประปา
มองไม่เห็นความจำเป็นของการหาทนายไปทำสิ่งที่คนรับใช้
ที่ไหนก็ทำได้หากจ่ายค่าจ้างงามๆ เอาโซเนีย เฟรา ผู้รู้
เรื่องกันดีกว่าพยาบาล ชอบลงความเห็นปิดท้ายการสนทนาว่า
แม้แต่สุนัขจิ้งจอกก็ไม่อยากตายตามลำพัง และเมื่อถึงตรงนี้
ก็ไม่มีใครพูดอะไรต่อ

แน่นอนว่าหากปาโบนาเรีย อูร์รายไม่เกิดมารวย นางก็คง
มีสภาพเหมือนหญิงไร้ชายเคียงข้างทั้งหลาย ไม่มีทางจะ
รับเลี้ยงบุตรทางจิตวิญญาณได้ แม่ม่ายของชายที่นางไม่เคย
ได้แต่งงานด้วย หากไม่มีฐานะอย่างนี้ นางคงต้องเป็นหญิง
ขายตัว ไม่ก็เป็นแม่ชื้ออยู่ในบ้านหรือคอนแวนต์ซึ่งหน้าต่าง
ปิดไว้ตลอดเวลา และสวมชุดดำจนลมหายใจสุดท้าย นางโดน
สงครามขโมยชุดเจ้าสาวไป แม้จะมีชาวบ้านบางคนบอกว่า
ไม่เป็นความจริงหรอกที่รฟฟาเอเล ซิงกู เสียชีวิตริมแม่น้ำ

เปียเว¹ เขาเจ้าเล่ห์ออกอย่างนั้น คงเจอสาวที่นั่นเสียมากกว่าเลยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางกลับมาซ้ำแฉะ คงเพราะเหตุนี้ โบนาเรีย อูร์รายถึงแก่ตั้งแต่ยังสาว และมาเรียกก็ไม่เคยเห็นค่าคืนไหนดำมืดเหมือนกระโปรงของนาง แต่แม่ม่ายที่สามียังไม่ตายนั้นมีเต็มเมืองไปหมด บรรดาหญิงชั้นินทาต่างรู้ดี โบนาเรีย อูร์รายเองก็รู้ เพราะอย่างนี้เวลาออกจากบ้านไปซื้อขนมปังอบใหม่ที่ร้านทุกเช้า นางจึงเดินอย่างมั่นใจ และไม่หยุดคุยกับใครเลย ตรงแนวกลับบ้านเหมือนสัมผัสของกลอนออตตาวาริมา²

ในการตัดสินใจรับเลี้ยงบุตรทางจิตวิญญาณนั้น แนนอนเรื่องยากที่สุดสำหรับโบนาเรียไม่ใช่ความอยากรู้อยากเห็นของชาวบ้าน แต่เป็นปฏิกิริยาของเด็กหญิงในช่วงแรกๆ ที่นางพามาอยู่บ้านด้วย หลังจากหกปีแห่งคำคืนที่เธอสูดอากาศร่วมห้องกับพี่สาวสามคน เห็นได้ชัดว่าพื้นที่ที่มาเรียถือว่าเป็นของตนนั้นมีเพียงเท่าที่แขนเอื้อมถึง การไปอยู่ที่บ้านของโบนาเรีย อูร์รายได้สร้างความปั่นป่วนให้แก่ภูมิศาสตร์ภายในของเธอ ในบ้านหลังนั้นพื้นที่ของเธอคนเดียวกว้างมากเสียจนเธอต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ๆ กว่าจะเข้าใจว่า จะไม่มีใครโผล่

¹ Piave ทอดผ่านตอนเหนือของอิตาลี ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 กองกำลังทหารอิตาลีตั้งแนวป้องกันที่ริมฝั่งแม่น้ำสายนี้เพื่อต้านทานการบุกรุกของกองทัพออสเตรีย-ฮังการีและเยอรมนี ได้รับการขนานนามว่า “แม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาติ”

² ottava rima เป็นร้อยกรองที่บทหนึ่งมี 8 บาท และใช้สัมผัส abababcc

ออกมาจากประตูห้องทั้งหลายที่ปิดอยู่แล้วบอกเธอว่า “อย่า
แตะต้องมันนะ นั่นของฉัน” โบนาเรีย อูร์รายไม่เคยทำสิ่งผิด
พลาดด้วยการขอให้เธอรู้สึกเหมือนอยู่บ้านตัวเอง หรือกล่าว
ถ้อยคำซ้ำซากที่คนชอบใช้เพื่อเตือนแขกกลายเป็นว่าที่นั่น
ไม่ใช่บ้านของพวกเขา นางเพียงรอให้พื้นที่ซึ่งว่างเปล่ามา
นานหลายปีนั้นค่อยๆ รับรูปทรงของเด็กหญิง แล้วในช่วงเวลา
หนึ่งเดือนเมื่อประตูห้องต่างๆ ถูกเปิดทิ้งไว้ นางก็มีความรู้สึกว่
ตนไม่ได้ทำผิดพลาดในการปล่อยให้บ้านทำหน้าที่ของมันเอง
ครั้นมาเรารู้สึกมั่นใจขึ้นจากความคุ้นเคยที่มีต่อบ้านหลังนั้นแล้ว
เธอก็เริ่มแสดงความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับผู้หญิงที่พาเธอมาอยู่
ที่นั่นมากขึ้นเรื่อยๆ

“ป้าเป็นลูกของใครจ๊ะ” วันหนึ่งเธอเอ่ยถามขณะมีอาหาร
เต็มปาก

“พ่อฉันชื่อตาเนีย¹ อูร์ราย นั่น คุณผู้ชายคนนั้น...”

โบนาเรียชี้ไปที่รูปถ่ายเหนือเตาผิงซึ่งเก่าจนเป็นสีน้ำตาล
ในรูปนั้น ดันแยเล อูร์รายผู้มีท่าทางเป็นสง่าผำเผยอยู่ใน
เสื้อกั๊กผ้ากำมะหยี่ น่าจะอายุประมาณสามสิบปี เด็กหญิง
รู้สึกว่าเขาไม่อาจเป็นพ่อของหญิงชราคนที่อยู่เบื้องหน้าเธอ
ได้เลย โบนาเรียสับสนนั้นบอกให้โบนาเรียรู้ว่าเธอไม่เชื่อ

“ตอนนั้นท่านยังหนุ่ม และฉันก็ยังไม่เกิด” นางพูด

“แล้วป้าไม่มีแม่หรือจ๊ะ” มาเรียซักต่อ เห็นได้ชัดว่า

¹ Taniei เป็นชื่อในภาษาถิ่นชาร์ดิเนีย ใช้แทนชื่อ Daniele ในภาษา
อิตาลี ชาวชาร์ดิเนียนิยมเรียกกันด้วยชื่อภาษาถิ่น ดังจะปรากฏให้เห็น
อีกในนวนิยายเรื่องนี้

การเป็นลูกสาวของพ่อเท่านั้นเป็นเรื่องแปลกสำหรับเธอ

“มีลี ชื่ออันนา แต่เสียชีวิตไปหลายปีแล้วเหมือนกัน”

“เหมือนพ่อหนู” มาเรียพูดด้วยสีหน้าจริงจัง “บางทีเขาก็คำกันแบบนี้” คำอธิบายของเธอสร้างความประหลาดใจให้โบนาเรีย

“อะไรนะ”

“เขาทำกันแบบนี้ ตายก่อนเราเกิด” มาเรียมองนางอย่างอดทน แล้วพูดเสริมอย่างไม่เต็มใจว่า “ริตา ลูกสาวของอันเจลา มุนโตนี่เป็นคนบอกหนู พ่อเธอก็ตายไปก่อนเหมือนกัน”

ระหว่างอธิบาย ช้อนของเธอเคลื่อนไหวอยู่กลางอากาศ เหมือนคันชักของนักดนตรีในวงออร์เคสตรา

“ใช่ บางคนก็ทำแบบนี้ แต่ไม่ทุกคนหรอกนะ” โบนาเรียพูดพลางมองเธอพร้อมกับยิ้มนิดๆ

“ใช่จะ ไม่ทุกคน” มาเรียเห็นด้วย “อย่างน้อยก็ต้องเหลือไว้หนึ่งคน เพื่อลูกๆ เพราะอย่างนี้ผู้ให้กำเนิดถึงได้มีสองคนเสมอ”

โบนาเรียพยักหน้าแล้วใช้ช้อนตักอาหารบ้างเพราะคิดว่าการสนทนาสิ้นสุดลงแล้ว

“เมื่อก่อนป้าก็มีกันสองคนใช่ไหม”

ในที่สุดโบนาเรียก็เข้าใจ นางพูดด้วยน้ำเสียงสบายๆ แบบที่พูดมาจนถึงตอนนั้น และโดยไม่หยุดกินอาหาร

“ใช่ เรามีกันสองคน เจ้าบ่าวของฉันก็ตายไปแล้วเหมือนกัน”

“โอ ตายไปแล้ว...” มาเรียพูดตามนางในจิตใจต่อมา เธอไม่แน่ใจว่าจะโล่งอกหรือเสียใจดี

“ใช่” โบนาเรียพูดด้วยสีหน้าจริงจังบ้าง “บางทีเขาก็ทำกันแบบนี้”

เมื่อสถิติส่วนตัวได้ทำให้เธอสบายใจขึ้นแล้ว เด็กหญิงก็กลับไปเป่าอาหารเบาๆ นานๆ ทีเมื่อเงยหน้าขึ้นจากไอน้ำเหนือช้อนเธอก็สบตากับป้าโบนาเรีย ทำให้อดยิ้มออกมาไม่ได้

นับแต่นั้น เมื่อโบนาเรียออกจากบ้านตอนเช้าไปซื้อขนมปัง มาเรียจะนั่งแกว่งเท้ารอนางอยู่ที่โต๊ะในครัว และในใจก็นับจำนวนครั้งที่รองเท้ายางกระทบขาเก้าอี้เท่าที่เธอรู้จักตัวเลข เมื่อนับถึงหนึ่งร้อยได้ราวสามรอบ ป้าโบนาเรียก็กลับ และก่อนไปโรงเรียนทั้งคู่ก็กินขนมปังอุ่นๆ กับลูกฟูกอบด้วยกัน

“กินซะนะ มาเรีย หน้าอกจะได้โต!” ป้าพูดพร้อมกับเอามือตบตรงนมตัวเองซึ่งยังพอมิเหลืออยู่เล็กน้อย

มาเรียหัวเราะขณะกินผลไม้ชิ้นคำละสองลูก เสร็จแล้วก็วิ่งเข้าไปตรวจดูในช่องโดยที่ยังมีเม็ดลูกฟูกอยู่ในปาก เพราะทุกอย่างที่ป้าโบนาเรียพูดเป็นดังกฎของพระเจ้าบนโลก อย่างไรก็ตาม ตลอด 13 ปีที่อยู่ด้วยกัน มาเรียไม่เคยเรียกนางว่าแม่เลยสักครั้ง เพราะแม่เป็นคนละอย่างกัน

มาเรียเคยคิดว่าป้าโบนาเรียเป็นช่างเย็บผ้า นางเย็บผ้านานติดต่อกันหลายชั่วโมง และในห้องหนึ่งก็เต็มไปด้วยเศษผ้าและผ้าผืนใหญ่ๆ เสมอ มีผู้หญิงมาวัดตัวเพื่อตัดกระโปรงและผ้าคลุมศีรษะ บางครั้งก็มีผู้ชายมาตัดกางเกงและเสื้อเชิ้ตสำหรับใส่ออกงาน ป้าโบนาเรียไม่ให้ผู้ชายเข้าไปในห้องเก็บผ้า นางต้อนรับพวกเขาในห้องรับแขก โดยให้นั่งนิ่งๆ ขณะที่นางคุกเข่า และเคลื่อนไหวรวดเร็วประหนึ่งแมงมุมตัวเมีย ใช้สายวัดที่ทำด้วยหนังชักใยลึกลับรอบเหยื่อที่ไม่ไหวติง

พวกผู้หญิงชอบพูดคุยระหว่างการวัดตัว เล่าเรื่องตัวเองผ่านเรื่องของคนอื่น แต่พวกผู้ชายจะเงียบขรึม ราวเปลือยกายอยู่เบื้องหน้าสายตาเฉียบคมคุณั้น มาเรียสังเกตเห็น จึงถามว่า

“พวกผู้ชายอายุที่ให้ป้าวัดตัวให้เพราะป้าเป็นผู้หญิงใช่ไหมล่ะ”

ครั้งนั้นโบนาเรีย อูร์รายมองเธอด้วยสายตาเจ้าเล่ห์ ซึ่งดูแปลกเมื่ออยู่บนใบหน้าเคร่งขรึมที่ย้วยหย่อนราวกับ

ผืนผ้าเท่านั้น

“อายุที่ไหนกันล่ะ มาริเอตตา! พวกผู้ชายกลัว ไม่ได้อาย พวกเขารู้ว่าฉันอาจตัดเสื้อคลุมแบบไหนให้ ก็เลยพากันกลัว” นางหัวเราะเบาๆ ขณะสะบัดผ้าแรงๆ ให้มันเหี่ยยดตัว

กลัวหรือไม่กลัวก็มีลูกค้ำมาจากเมืองอื่นด้วย แม้กระทั่งจากเมืองอิตาลามารีและเมืองลูเว ก่อนงานมงคลสมรสหรืองานฉลองแต่งงานบุญ หรือเพียงตัดชุดใหม่สำหรับใส่วันอาทิตย์ บางวันบ้านดูราวกับเป็นตลาด มีผ้ายาวเป็นเมตรๆ พาดบนพนักเก้าอี้ ให้นึกภาพจีบกระโปรงและลายลูกไม้ มาเรียงนั่งมอง และพร้อมจะยื่นเข็มหรือชอล์กสำหรับขีดความยาวตรงชายผ้า

ครั้งหนึ่ง โบริคกุ ซิลาจากสหกรณ์เหมืองแร่ก็มาตัดกางเกงหนึ่งตัว โดยมากับหญิงรับใช้ เด็กสาวคนนั้นคงอายุราว 16 ปี เธอชื่อ อันนากราชเซีย ผิวเธอเป็นหลุม ตาสองดวงเหมือนหอยทากไม่มีเปลือกหุ้ม เธอยืนชิดผนังอยู่เงียบๆ มือถือถุงผ้ากำมะหยี่ยาวอย่างน้อยสี่เมตร เป็นของคนรวย โดยแท้ ปาโบนารีเยไม่สะทกสะท้าน วัดตัวให้โบริคกุ ซิลาอย่างพิถีพิถันเช่นที่ทำเป็นประจำ พलगพินิจสัดส่วนได้แนวเข็มขัดของเขาด้วยสายตาชำخองเยี่ยงคนที่เห็นเพียงนิดก็เข้าใจหมดทุกอย่าง

“ปกติเก็บไปทางไหนหรือ¹” นางถามในตอนท้าย ขณะมองเป้ากางเกงของเขาเยี่ยงช่างตัดเย็บผู้ละเอียดถี่ถ้วน เขาหันไปทางหญิงสาวที่ยืนพิงผนังอยู่ แล้วพยักหน้า

“ทางซ้ายจ๊ะ” อันนากราชเซียตอบคำถามแทนเขา

¹ หมายถึงปกติแล้วให้อวัยวะเพศอยู่ทางฝั่งไหนของเส้นเป้ากางเกง

พลางจ้องหน้าหญิงชราโดยไม่พูดอะไรอีก โบนาเรียสบตาหญิงรับใช้คนหนึ่งก่อนจะม้วนสายวัดหนังรอบแท่งไม้เลมอนซ่าๆ ไบริกครุ่อกำตอบ แต่เมื่อป่าโบนาเรียพูดขึ้นก็ดูเหมือนว่านางไม่ได้พูดกับเขาอีกแล้ว

“เอ ฉันคงทำเสร็จไม่ทันวันนักบุญอียูซซิโอหรือกลองไปหารocha คาตินดูสิ นางกำลังมองหางานอยู่พอดี”

ไบริกครุ่ ซิลายกับป่าโบนาเรียยืนจ้องหน้ากันนิ่งเงียบ ต่อมาเขากับหญิงรับใช้คู่กายก็ออกจากบ้านไปโดยไม่กล่าวลา เพราะได้พูดมากเกินไปแล้ว ป่าโบนาเรียปิดประตูใส่หลังพวกเขาอย่างแน่นหนา แล้วหันไปทางมาเรียพร้อมกับถอนใจอย่างอ่อนล้าก่อนจะเก็บสายวัดใส่กระเป๋าผ้ากันเปื้อนขาดรู่ย

“ไปให้พ้นๆ เสียได้ก็ดี เสียงานไปหนึ่งงาน... แต่บางเรื่องเรารู้ขอบเขตที่แท้จริงของมันดีกว่า เข้าใจไหมมาเรีย”

มาเรียไม่เข้าใจเลย แต่ก็พยักหน้า เพราะเราไม่ได้ฟังเพื่อให้เข้าใจทันทีทุกเรื่อง และอีกอย่าง ในตอนนั้นเธอยังคิดว่าป่าโบนาเรียมีอาชีพเป็นช่างเย็บผ้า

มาเรียสังเกตเห็นป่าโบนาเรียออกจากบ้านยามวิกาลครั้งแรกเมื่อเธออายุ 8 ขวบ ตอนนั้นอยู่ในช่วงกลางฤดูหนาวของปี 1955 เทศกาลเอพิฟานีเพิ่งผ่านไป เธอได้รับอนุญาตให้เล่นสนุกจนกว่าจะตีสองจะตีบอกเวลาสวดวันทามารีย์¹ จากนั้นป่าโบนาเรียก็พาเธอเข้าห้องนอนไปสร้างความมิดก่อน

¹ เมื่อพระอาทิตย์ตกดิน

เวลา โดยปิดหน้าต่างและเติมถ่านकुแดงกับถ่านร้อนในเตาไฟ

“นอนเสียนะ พรุ่งนี้จะได้ตื่นไปโรงเรียนแต่เช้า”

มาเรียแทบไม่เคยหลับไปในคำคืนปลอมๆ นั้นทันทีเลย บางครั้งเธอล้มตาคืนเป็นชั่วโมงๆ สังเกตดูเงาบนเพดาน ซึ่งเกิดจากถ่านที่กำลังจะมอด

ครั้งนั้นเธอก็ยังไม่หลับเมื่อได้ยินเสียงมือหนึ่งเคาะประตู หน้าบ้าน และเสียงกระซิบอันรอนรนของชายคนหนึ่งซึ่งเบาเกินกว่าจะฟังออกว่าเป็นเสียงของใคร ขณะนอนนิ่งอยู่ใต้ผ้าห่มท่ามกลางเงาสีแดงหม่นนั้น มาเรียได้ยินเสียงประตูเปิดดังชัดเจน และเสียงฝีเท้าอันคุ้นเคยของป้าโบนาเรียเดินออกไปแล้วเดินกลับมาในเวลาไม่กี่นาที เธอลงจากเตียงไม่สนใจว่าพื้นจะเย็นเยียบอยู่ใต้เท้าเปล่า เธอเดินคลำทางไปยังประตูห้อง แล้วก็เตะกระโถนในความมืด ทว่ายังไม่ทันออกจากห้อง ป้าโบนาเรียก็รู้แล้วว่าเธอยังไม่หลับ

“เด็ก!” ผู้ชายในเงาสลัวบริเวณโถงทางเข้าส่งเสียงเตือนเบาๆ เขาตัวสูง ใหญ่กว้าง ลักษณะท่าทางคุ้นตา แต่มาเรียไม่มีเวลาจะรู้ได้ว่าเขาเป็นใคร เพราะป้าโบนาเรียมาอยู่เบื้องหน้าเธอทันที ร่างดำทะมึนและเคร่งขรึมในผ้าคลุมไหล่ขนสัตว์สีนียว ซึ่งปกติจะสวมเฉพาะในวันหยุดทางศาสนาเท่านั้น นางพันผ้ารอบร่างผอมบางอย่างมิดชิดราวกับปิดหีบซ่อนเร้นรูปทรงและความตั้งใจ ไม่ว่าความตั้งใจนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม

“กลับเข้าห้องไป”

มาเรียมองไม่เห็นหน้าของนาง คงเพราะเหตุนี้ถึงได้กล้า